

נר לשולחן שבת

פרשת וירא

גליון 383

לע"נ הרב רבי צבי
ב"ר ברוך זצ"ל
לע"נ מרת צפורה
ב"ר ישראל יצחק ע"ה

אברהם אבינו קבע מקום לתפילתו, דכתיב וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם (י"ט-כ"ו) ואין עמידה אלא תפילה - כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו, וכשמת אומרים לו אי עניו אי חסיד, מתלמידיו של אברהם אבינו. (ברכות ו')

ביאר הגאון רבי יוסף שלום אלישיב: בנוהג שבעולם, אדם שלא עבד על מידותיו, אינו מחזיק מעמד כל ימיו באותו בית כנסת - לא ימלט שבמשך השנים מתמלא לבו בטענות וטרוניות... פעם קיפחוהו בנושא העליות... וכאן לא נתנו לו לגשת לפני העמוד, בזמן שיש לו יארציט [אמיתי או מדומה]... וכך נערמים בלבו כל מיני תלונות עד אשר הוא עוזב את מקום תפילתו ומחפש בית כנסת אחר...

על כן אם רואים אדם שבמשך עשרות שנים ממשיך להתפלל באותו בית כנסת אות וסימן הוא שהאדם הזה הוא חסיד, הוא עניו!
(הערה" ברכות, שיעורי משמר הלוי שם)

הכנסת אורחים - בדרך לבית הכנסת

הורה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך: מי שבא לבית אורח מחוץ לעיר, והאורח עלול להפגע אם בדיוק כשיבוא ילך בעל הבית להתפלל בבית הכנסת, רשאי לעכב הליכתו, אפילו אם יפסיד על ידי זה תפילה בציבור.
(תפילה כהלכתה" ח' כ"ג נ')

בזמנו נפתח מלון יהודי בעיר קייט ידועה בשוויץ. מי שהכיר מה שנעשה שם ידע שמצב הכשרות אינו טוב. יום אחד קיבל איש צדיק - החבר רבי אברהם ארלנגר, תושב לוצרן, מברק מידיד טוב ששאל: "האם אפשר לאכול במלון פלוני ללא פקפוק?" תשובתו במברק החוזר היתה בזו הלשון: "כן, פחמים וגלידת קרחונים!"...
(ספר זכרון משפחת ארלנגר - "בית אברהם")

כל בעל בית יהיה שנה אחת חירות אחר חתונתו ופטור מכל הנתינות, אפילו מן הפלטין - כרטיסי הפניה להכנסת אורחים אותם כותב נאמן הקהילה.
(מנהגי פרשבורג - לוח שנה מנהגי ארץ הגר)

סיפר הגאון רבי אליהו שרם מעשה מופלא המוכיח על מסירות נפשו של מרן גאון ישראל הרב מפוניבז':
"בעת השידוכין שהייתי בשבת בשיבת פוניבז', נכנסתי אל מרן הרב מפוניבז' שהכיר היטב את אבי, דרשתי בשלומי וביקשתי את ברכתו. פנה אלי הרב בחביבות ואמר, בבתי אבות שלנו יש ילדים ספרדים שבאו ממשפחות במצבים קשים, מה אעשה שהם יהיו מרוצים, אולי תיעצ לי כבן עדתם.
אמרתי לו, ברשות הרב, ילד יהיה מרוצה אם תהיה לו אוירה חמה כמו הבית שהיה לו.

לכן כדאי שיבוא אדם מבוגר מעדת ספרד וישיר איתם בשבת ניגונים שיש במסורת משפחתם. וגם צריך שיהיה אוכל בסגנון שיוכיר להם את הבית, בעיקר אצל הספרדים שרגילים שאמותיהן משקיעות הרבה בסוגי מאכל, כל עדה ומאכליה הרבים.

מיד אורו פניו של הרב מפוניבז' ואמר: "אכן אתה צודק... יישר כח!"
(ויעל אליהו)

הרבי ה"אמרי אמת" שאל את נכדתו, בת חתנו רבי יצחק מאיר אלתר שהיתה ידועה כמכניסת אורחים, על דבריו של אברהם אבינו בפרשה, מהם נלמדים דיני הכנסת אורחים, 'יקח נא, רחצו, סעדו' ובנשימה אחת - 'אחר תעבורו' דהיינו לכו לכם... כיצד אמר אברהם מתחילה שילכו? וכי זו הדרך?!

אלא אמר ה"אמרי אמת" מכאן לימוד לבעלי בתים מכניסי אורחים, שלעיתים חלק מהכנסת האורחים היא לאפשר לאורח את החופש ללכת מתי שיחפוץ, כי לפעמים האורח רוצה להמשיך בדרכו ובעל הבית דוחק בו להשאר עוד קצת, או שלא נעים לו לאורח לעוזבו.
(נר יהושע')

"אחת הנה ואחת הנה" ... (מן ההפטרה)

עדיף להתאכסן במלון ולא להטריח להתארח בבית פרטי, ואף אם יזמינו בעל הבית, לא יאבה עד אשר יפצירו בו, כדי שידע בבירור שבלב שלם מזמינים אותו ולא מחמת אי נעימות. **וגם כשהוא מוכרח להתאכסן בבית פרטי** לא ירבה ישיבתו ימים רבים... ולא ישב כל היום בבית, אלא יפנה מעט הנה ומעט הנה, באופן שלא יכביד עצמו על המארחים.
(פלא יועץ" אורחים)

מתוך מחברתו של הגאון רבי עזרא נסים עדס, **בן לאותו גאון מופלא רבי יעקב עדס - מרחשון תש"ז.**
"ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה אורח כנשים".
בדרך צחות נבאר על פי מה שמובא מהאר"י הקדוש שדברים בטלים גורעים מחיי האדם, וידוע שעשרה קבים של שיחה ירדו לעולם תשעה נטלו נשים, אם כן זה גורם שהם לא יאריכו ימים. **זה הפסוק בא לומר** - שאברהם ושרה זקנים, ואם תתמה מילא אברהם, אבל שרה היאך האריכה ימים? על זה נאמר 'חדל להיות לשרה אורח כנשים' דהיינו שלא היתה מרבה שיחה כדרך הנשים...
(את המחברת העברי לי בנו, הרה"ג אברהם שליט"א - תשואות חן לו)

בשכר שאמר אברהם אבינו 'ואנכי עפר ואפר' זכה למצוות - אפר פרה ועפר סוטה.

(י"ח כ"ז חולין פז)

ביאר רבי עזרא נסים עדס: הסבר הענין הוא על פי משל - מעשה בגביר שהזמין את נכבדי עירו לחתונת בנו. אחד החכמים, בענוונותו לא רצה לשבת כי אם ליד הפתח, מקומם של פשוטי העם, למרות כל הפצרותיו של בעל הבית.

מה עשה הגביר, הושיב ליד אותו חכם עוד כמה נכבדים, שעל ידי זה יתכבד המקום ההוא ולא יגיע בזיון לאותו חכם עניו.

כן הענין באברהם אבינו שאמר 'ואנכי עפר ואפר', לא רצה ה' שאברהם ישאר באותה מדרגת שפלות, לכן נתן לו מצוות נכבדות ויקרות בעפר ואפר, שעל ידיהם יתכבד אברהם. (כנ"ל)

"ויאכלו אותיות וכאלו"

"הוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו". רש"י: נראו כמו שאכלו, מכאן שלא ישנה אדם מן המנהג.

(י"ח ה')

היה זה י"ט חשון תרע"ד, לפני תשעים ותשע שנים, היום בו החל "מסע התשובה" הנודע במושבות הארץ, בו יצאה משלחת הרבנים לתקן פרצות במצוות התלויות בארץ, ובמצבם הרוחני של בני המושבות החדשות. בראש המשלחת עמדו הגאונים רבי יוסף חיים זוננפלד ורבי אברהם יצחק הכהן קוק.

בחזרתם הגיעו ליפו. כולם הוזמנו לבית הרב דיפן. הרבנית קוק טרחה לקבל כראוי את פני האורחים הנכבדים והגישה לפנייהם תה ועוגות.

לגמו המסובים מהתה המהביל, וגם הרב זוננפלד התכוון לשותות. העירו בנו הג"ר אליהו מרדכי: "אבא, הלא אתה צם היום?!!" אותו יום י"ז בכסלו היה יום פטירת בתו של רבי יוסף חיים, והיה רבינו נוהג להתענות ביום פטירת כל אחד מילדיו.

רבי יוסף חיים לא שם לב להערת בנו ולגם מהתה כמה לגימות. **לאחר שיצאו** הסביר לבנו: זכרתי היטב שאני בתענית. אבל מכיון שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, והרב והרבנית התעסקו במצוה זו. היאך יכולתי לגרוע ממצוותם אם לא הייתי טועם. וגם חשתי לפגוע בכבודם. לכן התרתי לעצמי ללגום מהתה באמצע התענית. בנוסף התה היה רותח, וממילא טעמתי ממנו פחות מכשיעור בכל פעם. (אלה מסע"י)

"ויבואו שני המלאכים" - הכיר בהם כי הם משרתי עליון - מלאכים, ולהלן אצל אברהם קראם 'אנשים'. (י"ט א')

האריכו המפרשים לבאר מפני מה אצל אברהם המלאכים הם אנשים ואצל לוט הם מלאכים.

"ומצות אפה ויאכלו" - פסח היה. (י"ט ג' רש"י)

יש ליישב: לוט היה 'חייב' להכיר שהם מלאכים, כי אחרת לא יכל לתת להם לאכול מצות, כדברי הרקנטי! (נר לשולחן שבת")

כתב הט"ז בשם הרקנטי שמזהיר מאד במצה של מצוה שלא להאכילה לגוי, ונתן טעם הגון לזה, וראה שרבים נזהרים מזה.

וכתב "כף החיים" אני שמעתי מעשה נורא על זה. ביהודי שזימן גוי שכנו בחג הפסח והאכילו מצה על שולחנו. ואחר כך סיפר זאת לזקנו של ה"בן איש חי", רבי משה חיים. אמר לו רבי משה חיים שיזהר ממנו בזאת השנה, כי אפשר שיזיקנו נזק גדול.

ויהי היום, אותו יהודי ישב ובא הגוי ההוא וחרבו שלופה בידו, ונעשה לו נס והצליח לברוח מפניו... (כה"ח או"ח קס"ח ק"מ)

עוד אורחים של ערב פסח

כתב הגאון רבי דוד קורנילדי: מעשה בא לידי בקהילת קודש טריאסט, שבאו אורחים בערב פסח אחר חצות ולא היה לקהל מצות להאכילם ולא "מים שלנו", והתרתי להם ללוש מצות במים שלא לנו, על סמך אותם ראשונים (רי"ן גיאנות, עיטור, רש"י, רא"ש, מרדכי, ריא"ז) שסוברים שדין "מים שלנו" אינו אלא במצת מצוה, כי כדאי להקת נביאים אלו לסמוך עליהם! (אור"ח ת"ה ג' המהות)

כתב החיד"א: ויפה הורה, כי הם אשכנזים ואינם אוכלים מצה הנילושה ביו, ובשעת הדחק יש לסמוך על הפוסקים הנזכרים, ומה גם שיש מתירים בדיעבד, ועיוין סי' תנ"ה ג'. (טוב עין" י"ח פ"ג)

"יקח נא מעט מים". המפרשים האריכו לבאר מפני מה מעט מים.

ונראה ליישב כי היה זה בשל מקומם - "תחת העץ" - שלא להשקותו, שהרי 'האבות שמרו משמרת השבת'. (נר לשולחן שבת")

כיון אשר המים הנשפכים לתוכו זורמים דרך צינור עד שמגיעים לקרקע זרועה, מותר ליטול ידיים לתוכו, או כל צורך אחר, ואין חוששים להשקיית הזרעים, אם אמנם אין כוונתו אליהם.

וודאי שאסור ליטול בו אם המים מגיעים ישירות על הקרקע הזרועה. (שמירת שבת כהלכתה" החדש י"ד י"ט, כ"ו ז')

הגאון רבי שמואל אהרן יודלביץ שהיה מקפיד ליטול ידיו רביעית מים לפני כל תפילה, נמנע מנטילת ידיים בשבתות בבית הכנסת בשכונת "שערי חסד". הוברר שהמים היו נשפכים בשדה בור סמוכה, ורבי שמואל אהרן חשש לאיסור. (מעילוי של שמואל")

לפי שהאבות שמרו משמרת השבת אנו מזכירים אותם בתפילת שבת. "יצחק ירנן" - נורא למתבונן - כשאמר אברהם 'השה לעולה בני' מיד רינן יצחק ואמר שירה - שיר של קרבן. (כ"י או"ח ר"ב)

חודש חשוון בזמנו ריק מכל חג, כשמו כן הוא מרחשוון... אך לעתיד לבוא, זה החודש בו נזכה לחגוג את חנוכת בית המקדש השלישי.

משנעשה בית המקדש הראשון בחודש חשוון, היה נעול שנים עשר חודש, והיו הכל ממלמלים על שלמה ... וה' חשב לערב שמחת בית המקדש בחודש שנוולד בו אברהם, בירח האיתנים.

ומעתה הפסיד כסלו ... אמר הקב"ה עלי לשלם לו, שילם לו 'חנוכת חשמונאי', וכן מרחשוון עתיד הקב"ה לשלם לו.

וכן היה במשכן, בכ"ה בכסלו נגמר מלאכתו, ונשאר מקופל עד אחד בניסן, והיו ישראל ממלמלין על משה למה לא הוקם מיד, שמה דופי ארע בו... (ילקוט שמעוני מלכים א' ו')

והקב"ה חשב לערב שמחת המשכן בחודש שנוולד בו יצחק שנאמר 'לושי ועשי עוגות' ואמרו לו 'שוב אשוב אליך' ... וכן מרחשוון עתיד הקב"ה לשלם לו.

בית המקדש בזמנו לחיוב

כל זמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר, ועתה שולחנו של אדם מכפר עליו - בזכות מצות הכנסת אורחים. (ברכות נד: רש"י)

ולשלילה

יזהר בעל הבית שלא יכעס כשיש אורח, כדי שלא יחשוב האורח שהוא כועס בגללו, ובפרט בשעת הסעודה. (פלא יועץ" אורחים)

'אמרו חכמים הראשונים כל הכועס כאילו עובד ע"ז!" (רמב"ם דעות ב' ג') **שאלו את רבי שמחה** בונים מפשיסחא איך אפשר להקריב בזמנו קרבן לעבודה זרה.

והשיב: כשאדם מונע את עצמו מאכילה מחמת כעס, בזה הוא מקריב קרבן לעבודה זרה, או אם הוא תאב לאכול, אך נמנע מאכילה כדי שיחשבוהו לקדוש ופרוש... (הקדמה ל"סדר יעקב" ע"ז)

רבי אברהם ארלנגר היה עמוז של חסד. היה זה מובן מאליו שרבי אברהם הזמין לביתו את כל האורחים שהגיעו ללוצרן ועמדו בליל שבת בבית הכנסת כנהוג - בשורה האחרונה, שורת האורחים.

אחד מבניו, נער כבן שתים עשרה, הכיר את מנהג אביו, ניגש ביזמתו בליל שבת אחר התפילה לזר שהצטנע בשורה האחרונה ואמר לו "אנא תבוא איתי, היום הינך אורח שלנו!"

הלה שאל בפליאה: "מי אתה, ומה אתה רוצה ממני?" ונענה "אהה, אבי תמיד נוהג להזמין לביתנו לסעודה את כל האורחים היושבים על הספסל הזה, ובכך תבואו גם אתם?"

להזמנה חביבה זו השיב אותו יהודי: "איני עני, ילדי הקטן, אבל מכיון שהיית כה חביב אלי אבוא לבקרכם מחר."

היה זה סוחר ילומים עשיר מאמסטרדם, מאז ביקר פעמים רבות בבית ארלנגר ותמיד אוהב להזכר בסיפור הקטן הזה... ("בית אברהם")

"זעקת סדום" (י"ח כ) נשאלת השאלה מפני מה 'זעקה', למה לא נכתב צעקת סדום? התשובה: אין בסדום צ'... (נר"מ מפי הרה"ג אל"ס)